

Milli Mücadele Muharebeler ve Diplomasi Dönemi

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler:

1)Doğu Cephesi:

- Ermeniler, Sevr'e göre hareket etmek istedi ve Kars'a saldırdı. Kars işgal edilince bu cephe açıldı. Cephede, Osmanlı'dan kalan XV. Kolordu yeni düzenli ordu vardır ve Komutanı Kazım Karabekir'dir.
- Türk ordusu, Gümrü'ye kadar ilerleyince Ermeniler barış istedi. Bunun sonucunda Gümrü Antlaşması imzalandı.

a) Gümrü Antlaşması: (Ermenistan-Türkiye) (İlk kez Türkiye adı geçti)

- 1)Ermeniler tüm isteklerinden vazgeçecek
- 2)Kars, Sarıkamış, Kağızman, Kulp ve Iğdır TBMM'ye bırakılacak
- 3)Aras nehri-Çıldır gölü sınır olacak
- 4)Ermeniler, Türkiye aleyhine hiçbir antlaşma imzalamayacak
- 5)Türkiye'ye düşmanca tavırda bulunmayan Ermeniler, 1 yıl içinde Doğu Anadolu'ya geri dönebilecekler

Önemi:

- 1)TBMM'nin uluslararası ilk siyasi ve askeri başarısıdır.
- 2)Sevr'den vazgeçen ilk Ermeniler olmuştur.
- 3)Misakımilli'yi gerçekleştirmek için ilk adımdır.
- 4)Türkiye'yi tanıyan ilk devlet Ermenistan olmuştur.

b) Batum Antlaşması:

- Gürcistan ile komşu olunca Gürcistan ile Batum antlaşması imzalandı ve Artvin, Ardahan, Batum TBMM'ye bırakıldı.
- Kazım Karabekir, başarısından dolayı "Şark Fatihi" lakabını almıştır.

SSCB Rusya Kurulunca:

- SSCB, Gürcistan ve Ermenistan'ı işgal edince Gümrü ve Batum antlaşmaları iptal olmuştur.
- Daha sonra SSCB ile I. İnönü Savaşı'ndan sonra Moskova antlaşması imzalandı ve Batum tekrar Gürcistan'a verildi.
- Doğu sınırını belirleyen son antlaşma ise Kars Antlaşması'dır.

- Sakarya savaşından sonra Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan ile imzalandı ve doğu sınırı Batum'suz kesinleşti.

2)Güney Cephesi:

Fransızlara ve Ermenilere karşı Kuvayımilliye savaşmıştır.

a)Antep Savunması:

- şahin bey, önderliğinde halk savunmaya geçti. şahin bey vefat edince Mustafa Kemal, Ali Kılıç'ı Kuvayımilliyenin başına geçirdi.
- Halk 11 ay boyunca direnmiştir.
- 1921'de Antep'e "Gazi" unvanı verilmiştir.

b)Maraş savunması:

- Sütçü İmam, Çakmakçı Sait'i öldüren Fransız askerlerini öldürünce mücadeleyi başlattı.
- Rıdvan Hoca, Fransız bayrağını indirmiştir.
- 1973'te Maraş'a "kahraman" unvanı verildi.

c)Urfa Savunması:

- Ali Saip Bey, direnişte etkili olan isimdir.
- 1984'te Urfa'ya "şanlı" unvanı verildi.
- 1924'te İnebolu (Kastamonu), 1925'te Maraş, 2008'de Antep, 2016'da Urfa İstiklal madalyası almışlardır.
- 1921'de Sakarya meydan Muharebesi'nden sonra Ankara Antlaşması imzalandı ve Fransızlar vazgeçti.

3)Batı Cephesi:

- Sivas kongresi ile bu cepheye atanan Ali Fuat Cebesoy, Gediz'de Yunanlıların üzerine yürüdü ama başarısız oldu. Bu yenilgi sonrası düzenli ordu kurulması kararlaştırılmıştır.
- (Bu cephede önce Kuvayı milliye sonra düzenli ordu savaştı) Yenilgide Ali Fuat Paşa, Moskova büyükelçisi olarak atandı ve batı cephesi ikiye ayrıldı. Kuzey'e İsmet İnönü, güneye Refet Bele gelmiştir.

1) Çerkez Ethem Olayı:

- Düzenli orduya katılmak istemeyen Çerkez Etem isyan etmiştir. İsmet Paşa'ya karşı bir şey yapamayan Çerkez Etem, Yunanistan'a sığınmıştır. İ İnönü Savaşı'nı zorlaştırmıştır.

2) I. İnönü Savaşı:

- Çerkez Etem isyanından faydalanan Yunanlılar, Eskişehir ve Afyon'a kadar ilerlediler, Yunanlılar TBMM'yi bitirmek, megalı ideayı gerçekleştirmek, İngilizlerin desteğini kaybetmemek istedikleri için saldırıya geçtiler.
- İsmet İnönü ve İzzettin Paşa, Yunanlıları yendi ve Yunanlılar tekrar Bursa'ya döndü.

Sonuçları:

1)Düzenli ordunun ilk başarısıdır. Orduya güven artmıştır.

2)İtilaf devletleri, Londra konferansı kararı aldılar

3)Askere alım kolaylaştı asker arttı.

4)İsmet İnönü general olmuştur.

5)1921 Anayasası ilan edildi. (Teşkilat-ı Esasiye)

1921 Anayasası:

- Türkiye'nin ilk anayasasıdır.
- Yürütme ve yasama yetkisi TBMM'dedir.
- Kanun-i Esasi'nin çelişmeyen maddeleri tekrar uygulandı.
- Din buyrukları ve yasalar ile ilgili her şeyin hakkı TBMM'dedir. (Laik değil yani)
- Tek yumuşak anayasadır.
- 1923'de değişikliklere uğramıştır.
- Hükümet şekli cumhuriyettir. (İlk değişiklik)
- Dini İslam, dili Türkçedir.
- Devletin başkanı cumhurbaşkanıdır
- Başbakan, cumhurbaşkanı tarafından meclisten seçilir.
- Bakanlar ise başbakan tarafından seçilir.

6) İstiklal Marşı kabul edildi.

İstiklal Marşı:

- MEB, "istiklal Marşı" adıyla bir yarışma başlatmıştır. MEB bakanı Hamdullah Suphi Bey, Mehmet Akif Ersoy'dan ister. Mehmet Akif Ersoy, Taceddin Dergahı'nda "Kahraman Ordumuza" adlı şiiri, mecliste okunarak istiklal marşı kabul edildi.
- 1924'te Ali Rıfat Çağatay, 1930'da Osman Zeki Üngör tarafından bestelendi. İlk yayımlandığı gazete Açığsöz'dür.

7)Afganistan ile dostluk antlaşması imzaladı.

Afgan Dostluk antlaşması:

- TBMM'yi ilk tanıyan Müslüman ülkedir ve Ankara'da ilk elçilik açan ülkedir.
- Türkiye Cumhuriyetine ilk gelen resmi adam Afgan Kral Amanullah Han'dır.

8)SSCB ile Moskova Antlaşması imzalandı.

Moskova Antlaşması:

- 1)Çarlık Rusya-Osmanlı arasındaki tüm antlaşmalar geçersiz
- 2)SSCB, Misakımilli'yi tanıyacak
- 3)SSCB, Sevr'i kabul etmeyecek
- 4)Bir tarafa zararlı olan bir örgüte diğeri destek vermeyecek.
- 5)Batum, Gürcistan'a bırakıldı.
- 6)Boğazlar dünya ticaretine açık olacak
- 7)Savaş esirleri serbest olacak

Önemi:

- 1)İlk kez Avrupalı, (batılı) bir devlet TBMM'yi tanıdı.
- 2)Sovyet Rusya, Sevr'i tanımadı.
- 3)Batum gidince Misak-ı Milli' den ilk taviz verildi.
- 4)SSCB, boğazlar komisyonunu reddetti.

9)Londra Konferansı düzenlendi.

Londra Konferansı: (Bizi, İtalya davet etti)

- Konferansa İstanbul ve Ankara Hükümeti katıldı
- I. İnönü savaşının kazanılması, Sevr'i kabul ettirerek Türkiye-Sovyet yakınlaşmasını önlemek konferansın düzenlenmesine neden olmuştur.
- İstanbul hükümetinden Tefik Paşa, TBMM den ise Bekir Sami Bey katılmıştır. Tefik Paşa "bu milletin gerçek temsilcisi TBMM'dir" diyerek sözü Ankara'ya bıraktı.

TBMM'nin katılma amaçları:

- 1)TBMM'nin hukuksal varlığının tanınmasını sağlamak
- 2)Barış yanlısı olduğumuzu göstermek
- 3)Misakımilli'yi tanıtmak

4)İtilaf devletlerinin görüş ayrılığından faydalanmak

Önemi:

- 1)TBMM'yi, itilaf devletleri ilk kez tanıdı
- 2)Misakımilli dünyaya duyuruldu.
- 3)TBMM'ye yapılan ilk barış teklifidir.
- 4)Sevr'den taviz verebilecekleri görüldü.

3) II. İnönü Savaşı:

- Yunanlılar 23 Mart 1921'de Eskişehir ve Afyon'dan saldırıya geçmişlerdir.
- Londra Konferansı'ndan sonuç alınamaması, TBMM'yi sona erdirmek, ilk savaşın öcünü almak savaşın Yunanlıların nedeni olmuştur.

Sonuçları:

- 1)TBMM'ye güven artmıştır.
- 2)İtalya ve Fransa geri çekildi.
- 3)İngiltere ve Malta'da bulunan esirler serbest bırakıldı
- 4)Fransa ateşkes teklif etti.
- 5)Fransa dışişleri başkanı Franklin Boulion Ankara'ya geldi.
- 6)Mustafa Kemal, İsmet İnönü'ye "Siz orada yalnız düşmanı değil, halkın makus talihini de yendiniz." dedi.

4) Aslıhanlar ve Dumlupınar savaşları:

- II. İnönü Savaşı sonrası Refet Paşa, güneydeki Yunanlıları yok etmek için taarruza geçti ama başarılı olamadı.

5) Kütahya-Eskişehir savaşları: (Kaybedilen tek savaş)

- İngiltere son kez Yunanistan'a destek vermiştir. Yunanistan kralı Konstantin İzmir'e gelmiştir. Yunanlılar saldırıya geçmişlerdir.
- Türk ordusu ağır kayıplar verince, Mustafa Kemal orduyu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekmiştir. Afyon, Kütahya ve Eskişehir kaybedildi.

Savaşın Sonuçları:

1)TBMM'nin düzenli ordusu Yunanlılara yenilmiştir.

2)Meclis'in Kayseri'ye taşınması gündeme geldi.

3)3 aylığına Mustafa Kemal'e Başkomutanlık kanunu verildi.

4)Teklifi milliyete emirleri çıkarıldı.

Teklifi Milliyete emirleri:

1)Herkes çamaşır, çorap, çarık hazırlanıp orduya verilecek

2)Demirci, marangoz.... Ustaları orduda çalışacak

3)Halkın elindeki arabaların %20'sine el konulacak

4)Halkın elinde bulunan malların %40'ı bedeli sonradan ödemek koşulu ile orduya teslim edilecek

- (İstiklal mahkemeleri burada görev yapmıştır.)
- (Gelen yardımlar Sakarya savaşında ve büyük taarruz da kullanılmıştır.)
- (Bu savaş olurken Ankara'da I. Maarif Kongresi toplanmıştır.)

6) Sakarya Meydan Savaşı (Subaylar savaşı)

- Mustafa Kemal bu savaş için Melhame-i Kübra (Büyük Kıyım) demiştir.
- Cesaretlenen Yunanlılar, Sevr'i onaylatmak için saldırdı.
- 22 gün 22 gece Dua Tepe'de süren savaşta Mustafa Kemal'in "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Sathı bütün vatanıdır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanı ile sulanmadıkça asla bırakılmaz" emri ile Türk ordusu Yunanlıları yendi.
- II. Viyana'dan beri geri çekiliş sona ermiştir. Son savunma savaşıdır.

Savaşın sonuçları:

1)Mustafa Kemal'in başkomutan olarak katıldığı ilk savaştır.

2)Birçok subay şehit olduğu için bu savaşa Subaylar Savaşı 'da denir.

3)Mustafa Kemal'e mareşal ve gazi unvanları verildi

4)İtalyanlar tamamen çekilmiştir. (İlk çekilen itilaf devleti)

5)İngiltere ile "Esir Mübadeleri Antlaşması" imzalandı.

6)Ukrayna ile dostluk antlaşması imzalandı.

7)SSCB'ye bağlı (Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan) ile Kars antlaşması imzalandı.

Kars antlaşması:

Kazım Karabekir ile Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan ile imzalandı.

- 1)Boğazlar ticarete açılacak
- 2)Nahçıvan özerk oldu.
- 3)Batım, Gürcistan'ın olduğu kesin olarak kabul edildi ve doğu sınır kesin şeklini aldı.

8)Fransa ile Ankara antlaşması yapıldı.

Ankara antlaşması:

Yusuf Kemal Tengirşek ile Franklin Boulin imzaladı.

- 1)Fransa ile savaş bitecek.
- 2)Hatay'da özel bir yönetim kurulacak. Türkçe resmi dil olacak
- 3)Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Caber Kalesi Türk bayrağı altında Türk askeri koruyacak.

Önemi:

- 1)Fransa Misakimilliy'e tanıdı
- 2)TBMM'yi tanıyan ilk itilaf devletidir.
- 3)Hatay dışında Suriye sınır çizildi. (Misakimilli ikinci taviz)
- 4)Güney cephesi kapandı
- 5)İngiliz-Fransız ortaklığı bitti.

7) Başkomutanlık Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz

- Doğu ve Güney deki birlikler batıya geldi, Fransa ve İtalya'nın bıraktıkları silahlar toplandı, subay okulları açıldı, karargah Akşehir'e taşındı ve Mustafa Kemal'e verilen başkomutanlık sınırsız oldu.
- Gizli planlanan taarruz planı 26 Ağustos 1922'de Mustafa Kemal'in "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emri ile önce Afyon sonra Uşak'a gidildi ve Fevzi Çakmak, General Trikopolis'i esir aldı. Daha sonra Kütahya, Eskişehir, Bilecik, Bursa, Balıkesir, Manisa, İzmir fethedildi.
- İzmir'den sonra Türk birlikleri yönünü boğazlara ve İstanbul'a çevirdi.
- TBMM ile İngilizler karşı karşıya geldi buna "Çanakkale Olayı" denir.
- Mustafa Kemal, bu savaşa "Rum Sındığı" savaşı demiştir. (Rum kırıldı)

Savaşın sonuçları:

- 1)İzmir'in fethi ile Batı Anadolu tamamen temizlendi.
- 2)Muharebeler dönemi sona erdi.
- 3)Fevzi Paşa'ya mareşallik verildi

Mudanya Ateşkes Antlaşması:

- 1)Yunanlılar Meriç nehrini sınır bilecek. Doğu Trakya'yı boşaltacak. (Trakya komiseri Refet Bele oldu)
- 2)İstanbul ve boğazlar barış antlaşması sonrası TBMM'nin olacak.

Saltanatın kaldırılması (1 Kasım 1922)

- Lozan'a, Osmanlı'nın çağrılmasını diye, İstanbul Hükümeti'nin milli mücadeleye zarar vermesi, ulusal egemenliği temsil etmemesi neden oldu.
- Saltanat kaldırılınca Vahdettin halife unvanıyla Malta'ya gitti. (Halifelik kalmadı) TBMM, Abdülmecit'i halife olarak seçti.

Sonuçları:

- 1)Osmanlı resmen sona erdi.
 - 2)Laiklikte ilk adım atıldı.
 - 3)Lozan'a tek TBMM gitti.
 - 4)Rejim ve başkan belirsizliği ortaya çıktı.
 - 5)TBMM tek yetkili oldu.
 - 6)Hakimiyeti Milliye Bayramı olarak 1935 yılına kadar kutlandı.
- Maarif bakanı Dr. Rıza Nur saltanatın kaldırılmasını öneren kişidir.

10) Lozan Barış Antlaşması:

- İsmet İnönü, Hasan Saka ve Rıza Nur katılmışlardır. (Yusuf Kemal Tengirşek, İsmet İnönü gidebilsin diye istifa etti)
- Mustafa Kemal, Ermenilere toprak verilmemesini ve kapitülasyonların kabul edilmemesini istedi.
- Sadece ABD gözlemci gönderdi.
- Lozan yarıda kesilince Türkiye'de İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır.
- TBMM seçimleri yenilenmiştir. Seçmen yaşı 25'den 18'e düşmüştür.
- Türkiye tekrar boğazlara ilerleyince ikinci oturum başladı.

- I.TBMM ile başlayan Lozan, II. TBMM döneminde İsmet Paşa'nın imzalamasıyla son buldu.

Kararları:

1)Sınırlar:

- Yunanistan sınırı Mudanya'ya göre, Bulgaristan sınırı İstanbul Antlaşması'na göre olacak.
- Doğu sınırı Kars Antlaşması'na göre olacak
- Musul konusunda anlaşma yapılmadı. (Çözümeyen tek konu) daha sonra Milletler Cemiyeti çözecek
- Güney'de Ankara Antlaşması esas alındı.
- Bozcaada ve Gökçeada Türkiye'ye, On iki ada ve Meis İtalya'ya, Kıbrıs İngiltere'ye, diğer kalan tüm Ege adaları Yunanlılara verildi.

2)Kapitülasyonlar:

- Kapitülasyonlar tamamen kaldırıldı.

3)Boğazlar:

- Başkanı Türk olan bir boğazlar komisyonu kurulacak. Boğazlarda asker olmayacak.

4)Azınlıklar:

- Tüm azınlıklar Türk sayıldı. İstanbul Rumları ile Batı Trakya Türkleri hariç diğer Türkler ve Rumlar nüfus mübadelesi yapmışlardır.

5)İstanbul:

- İtilaf devletleri boşaltacak

6)Yabancı okullar:

- Yabancı okulların Türkiye'ye bağlı hareket etmesi belirlendi.

7)Patrikhane:

- Fener Rum Patrikhane'si İstanbul'da kaldı.

8)Borçlar:

- Borçların taksit halinde ödenmesi kararlaştırıldı. Düyun-u umumiyenin görevi sonra erdi.

9)Savaş Tazminatı:

- Karaağaç ve Bosnaköy bize verildi.

Lozan Sonrası:

Güney sınırı, Irak, Patrikhane, Boğazları yabancı okullar, dış borçlar ve nüfus mübadelesi tekrar gündeme geldi.